

ساخت ۱۰ گروه کالا از چه زمانی به عنوان اولویت و سیاست وزارت نفت تعریف شد و تاکنون چه اقدام‌هایی در این زمینه انجام شده است؟

تاریخچه پروژه‌های ۱۰ گانه به اوایل سال ۹۳ و دستور مقام معظم رهبری در خصوص حمایت از ساخت داخل و تقویت سازندگان داخلی با می‌گردد که مهندس زنگنه بلافاصله بعد از دستور رهبری، آن را در اولویت کاری وزارت نفت قرار دادند و با پیشنهاد این طرح از اواخر اردیبهشت سال ۹۳ این کار شروع شد. اوایل خرداد ۹۳ انتخاب این ۱۰ پروژه از سوی شخص وزیر نفت با توجه به نظر مشاوران و اظهار نظر مدیران چهار شرکت اصلی، بر اساس اولویت پروژه‌ها و احساس نیاز صنعت نفت انتخاب و اعلام شد. در خرداد ۹۳ ماموریت اجرا، بررسی و امکان‌سنجی به شرکت کالای نفت سابق سپرده و سوم خردادماه این ابلاغیه صادر شد. ما کارمان را در شرکت کالای نفت از چهارم خردادماه شروع کردیم. برای هر پروژه، مدیر و کارگروه‌های تخصصی انتخاب شدند که این کارگروه‌ها، همگی تیم‌های خبره کارشناسی از صنعت نفت و کمیته‌ها متشکل از تمام شرکت‌های اصلی و فرعی بودند و در نهایت با این ساختار ۱۰ پروژه مورد ارزیابی، امکان‌سنجی و شناسایی اولیه قرار گرفت و در تاریخ ۳۱ شهریور ۹۳ اولین گزارش را به مهندس زنگنه ارائه دادیم. مهندس زنگنه سه ساعت و نیم وقت گذاشتند و گزارش‌های ما را شنیدند؛ البته در این زمان ما فقط توانستیم اطلاعات ۵ پروژه را با جزئیات ارائه کنیم و در پایان، جمله «کاری که انجام دادید، فراتر از تصور بود و امیدوار شدم که این پروژه‌ها انجام شدنی است، هر چند تعدادی از آنها اجرایی شود» از سوی مهندس زنگنه خستگی سه ماه کار بی وقفه را از تن‌مان در آورد. بعد از آن، یک کارگروه راهبردی به دستور مهندس زنگنه به ریاست معاونت وقت پژوهش و فناوری وزارت نفت (محمد رضا مقدم) تشکیل و اختیارات خاصی از سوی رکن الدین جوادی، مدیرعامل وقت شرکت ملی نفت به این کمیته راهبردی داده شد، مبنی بر این که مصوبات این کارگروه در حکم مصوبات هیئت مدیره شرکت ملی نفت ایران است و ۵ نفر از اعضای هیئت مدیره کمیته راهبردی هم‌عضو این کمیته بودند.

بنابراین به صورت شکلی و سیستماتیک از مهر ۹۳ کارهای اجرایی شروع شد و بر اساس مصوبات کمیته راهبردی در شرکت کالا و هم‌اکنون در مدیریت پشتیبانی ساخت به عنوان مجری کارگروه، راهکار، متدولوژی و روش کار به ما داده می‌شود و ما آن را اجرایی کنیم. پس از طی این مراحل، اولین کاری که انجام شد، مطالعه اولیه روی طرح‌های ارائه شده از سوی سازندگان بود که توانایی اجرای این ۱۰ پروژه را داشتند که برای رعایت مسائل قانونی و حقوقی طی ۴ مرحله، در روزنامه‌های کثیرالانتشار فراخوان عمومی دادیم. اطلاعاتی که بعد از فراخوان، از سوی کارگروه‌های تخصصی متشکل از نمایندگان شرکت‌های اصلی و فرعی حاضر در این کمیته‌ها به دست ما رسید، طی دو تا سه ماه با روشی یکسان، اندازه‌گیری و امتیازدهی شدند. در نهایت، شرکت‌هایی که حداقل امتیاز را اخذ کرده بودند هم وارد مرحله بعد و برگزاری مناقصه شدند.

در ارزیابی اولیه بیش از ۲۴۰ شرکت در ۱۰ پروژه برای اطلاعات امکان‌سنجی feasibility study فرستادند که تقریباً ۱۱۶ یا ۱۱۸ شرکت، مرحله اول ارزیابی را طی کردند.

گزارش دوم شامل پیشرفت کار، لیست‌های کوتاه شده و شرایط برگزاری مناقصات بود و در دی‌ماه سال ۹۳ به مهندس زنگنه داده شد که وزیر نفت دستور دادند برای شناسایی مشکلات در این طرح، ابتدا مناقصه پروژه مته برگزار شود و طی یک ماه و نیم به نتیجه برسد و اگر به مشکلی برخورد نکردیم، مابقی مناقصات را برگزار کنیم.

ما بر اساس دستور وزیر نفت، مناقصه مته را اواسط بهمن ۹۳ برگزار کردیم و اواخر همان سال و بر اساس برنامه زمان‌بندی، برنده‌های مناقصه را اعلام کردیم و قرار دادها هم به امضا رسید؛ ولی مسائل مالی به سال ۹۴ موکول شد.

اواسط اسفند ۹۳ گزارش روش برگزاری مناقصه و انعقاد چهار

قرارداد مته‌های حفاری را به مهندس زنگنه دادیم و مجوز برگزاری سایر مناقصات را گرفتیم. ۲۳ اسفند ۹۳ و پس از انجام مناقصه مته، مناقصه‌های ۷ پروژه دیگر هم آماده و اسناد مناقصه تقسیم شد که این برهه زمانی مصادف بود با انحلال شرکت کالای نفت. ۲۷ اسفند ۹۳ این شرکت، منحل و به مدیریت پشتیبانی ساخت و تامین کالا تبدیل شد. با این وجود، وقفه‌ای در کار اجرای پروژه‌ها به وجود نیامد و ما پیگیر مناقصاتی که برگزار کرده بودیم، شدیم البته قوانین مقداری عوض شده بود و کارگروه باید مصوبه می‌گرفت. بنابراین چهار پروژه دیگر علاوه بر مته و مناقصاتی که اواخر سال ۹۳ انجام داده بودیم، در سه ماه اول سال ۹۴ نهایی شدند و به مرور زمان و با گرفتن مصوبه از کارگروه، کار انعقاد قرارداد انجام شد. در مجموع مناقصات ۵ پروژه برگزار و برنده‌های آن مشخص شدند و انعقاد قرارداد هم صورت گرفت.

چه پروژه‌هایی به انعقاد قرارداد منجر شد؟ پروژه شماره یک - پروژه تجهیزات سرچاهی و رشته تکمیلی درون چاهی که شامل دو بخش می‌شود و هر بخش یک پروژه دارد.

پروژه شماره دو - پمپ‌های سرچاهی و درون چاهی که از high tech ترین اقلامی هستند که بر استمرار و افزایش تولید نقش مهمی خواهند داشت. (ساخت این پمپ‌ها در انحصار ۲ و ۳ شرکت بزرگ دنیا است). پروژه شماره ۳ - مته‌های حفاری که شامل دو بخش می‌شود: مته‌های PDC و Rock Bits.

پروژه شماره ۵ - لوله‌ها که از اهمیت خاصی برخوردار بودند. پروژه شماره ۹ - ابزارهای اندازه‌گیری حفاری که جزو پروژه‌های high tech و حساس بودند از این نظر که در گذشته از سوی شرکت‌های خارجی انجام می‌شد، در نتیجه اطلاعات تمام جاه‌ها و مخازن دست‌خارجی‌ها بود و گاهی می‌توانستند سوءاستفاده‌های خاص کنند، از لحاظ اینکه قطعات و ابزارهای مورد نیازمان را به دست ما نرسانند. در نتیجه ۵ پروژه نهایی شد. در این ۵ پروژه ۵۳ قرارداد به امضا رسید که ۴ قرارداد به دلیل کمبود نقدینگی و رفع نیاز از سمت متقاضی کنسل شد. الان ۵۱ قرارداد فعال به ارزش تقریبی ۴ هزار میلیارد ریال (۴۰۰ میلیارد تومان بخش ریالی و ۵۹۸ میلیون یورو بخش ارزی) داریم.

از سال ۹۳ واردات چند قلم کالا ممنوع اعلام شد؟ سال ۹۳ و با همکاری تمام وزارتخانه‌ها، اقدام‌های قابل توجهی با همکاری وزارت نفت برای ممنوع‌الخروج کردن کالاهای خارجی مشابه داخلی، صورت گرفت و وزارت نفت هم به نوبه خود، جزو فعال‌ترین وزارتخانه‌هایی بود که با وزارت صنعت همکاری داشت. لازم به توضیح است که برای اقدام ساخت داخل کالاها این امر اشتباه برداشت می‌شود که هر کالای ساخت داخل، باید واردات مشابه خارجی‌اش ممنوع اعلام شود. در صورتی که کالای ساخت داخل، جوابگوی نیاز صنعت نفت نباشد و توانایی تولید ۱۰۰ قطعه داشته باشد، در حالی که نیازمان ۱۰۰۰ قطعه است، این کالا مشمول ممنوع‌الخروج و ممنوع‌الورود نمی‌شود؛ چون برای تامین ۹۰ قطعه دیگر به مشکل بر می‌خوریم. بنابراین سعی کردیم اقلامی را به وزارت صنعت اعلام کنیم که هم از لحاظ حجم تولید، کیفیت و تست‌های میدانی، عملیاتی و کارگاهی در صنعت نفت استفاده شده و مشکلی نداشته و جوابگوی نیاز ما باشد.

بنابراین با توجه به تمامی این مسائل، سال ۹۴ با بهره‌گیری از توانمندی و تجارب شرکت کالا از سوی مدیریت پشتیبانی ساخت و تامین کالا با استعلام از شرکت‌های ملی گاز، پتروشیمی و پالایش و بخش فراورده‌های نفتی و برگزاری ۷ تا ۱۰ جلسه تخصصی، ۹۵ تجهیز را به وزارت صنایع اعلام کردیم که ساخت داخل آنها تکمیل شده و باید از وارداتش جلوگیری کنند. گفتنی است، در آن سال از ۱۸۱ قلم کالایی که وزارت صنعت ممنوع اعلام کرد، ۶۶ قلم آن، کالای تخصصی صنعت نفت و بقیه نیز با وزارت دفاع، بهداشت و... مشترک بود. سال ۹۵ همین روند دوباره با پیشگامی محمد رضا مقدم، معاون مهندسی، پژوهش و فناوری وزیر نفت و کمی بعد مهندس بیطرف از سوی مدیریت

پشتیبانی، ساخت و تامین کالای شرکت ملی نفت ادامه پیدا کرد و لیست‌ها ارائه شد و از ۱۴۱ قلم کالایی که از سوی وزارت صنعت ممنوع‌الخروج شد، حدود ۵۰ قلم کالای تخصصی مرتبط با صنعت نفت بود. در این سال ۱۱۸ قلم از کالاهای ساخت داخل شده، از نظر تولید، کیفیت و تا حدودی قیمت رقابتی ممنوع‌الخروج شد.

ادامه این روند امسال به ارائه فهرست ۸۴ قلم کالا انجامید که خرید تجهیزات سرچاهی و تاج چاه، کیچ نمک‌زدایی، انواع ضد خوردگی، کاتالیست بازایی گوگرد، تابلوی کنترل سرچاهی و... مورد نیاز صنعت نفت ممنوع اعلام شد.

از اقدام‌هایی که در مدیریت پشتیبانی شرکت ملی نفت بر اساس قانون استفاده حداکثر تولید داخل سال ۹۶ و ۹۷ صورت گرفت، صدور ۱۰ تا ۱۲ ابلاغیه و بخشنامه به شرکت‌های زیرمجموعه شرکت ملی نفت ایران بود که از خرید خارجی تمامی اقلامی که ساخت داخل دارند و در پرتال وزارت صنایع اعلام شده، ممانعت به عمل آوردند. همچنین در آخرین بخشنامه‌ای که ابلاغ شد، خرید خارج را برای تمامی شرکت‌های زیرمجموعه و پیمانکاران شان ممنوع اعلام کردیم و از سوی مدیرعامل شرکت ملی نفت ایران دستور داده شد که خرید مشابه داخلی اقلام ساخت داخل ممنوع است و نظارت بر اجرای ابلاغیه در پروژه‌های تعریف شده به عهده شرکت‌هاست. به جرات می‌توان گفت که این کار از مهمترین اقدام‌هایی بود که با هدف اقتصاد مقاومتی و حمایت از ساخت داخل از سوی شرکت ملی نفت ایران انجام شده است.

باتوجه به نامگذاری‌های اخیر مبنی بر حمایت از ساخت داخل وزارت نفت تا چه اندازه در این مسیر گام برداشته است؟ سال ۹۴، سال اقتصاد مقاومتی نام گرفت. در حالی که وزارت نفت، سال اقتصاد مقاومتی را از سال ۹۳ با تعریف ۱۰ گروه کالایی آغاز کرده بود.

سال ۹۵، سال اقتصاد مقاومتی، اقدام و عمل نام گرفت که وزارت نفت سال ۹۴ با برگزاری مناقصات و عقد قرارداد ساخت با شرکت‌های داخلی اقدام و عمل کرد؛ البته اقدامش را وزارت نفت و عملش را سازندگان در پروژه‌های ۱۰ گانه انجام دادند.

سال ۹۶، سال اقتصاد مقاومتی، تولید و اشتغال نامگذاری شد که باز هم وزارت نفت سال ۹۵ اینکار را انجام داده بود. سال ۹۵ آمار دادیم که از قراردادهای منعقد در پروژه‌های ۱۰ گانه و ۵ پروژه‌ای که فعال شد، بالغ بر ۲ هزار شغل مستقیم و ۴ هزار شغل غیرمستقیم در کشور ایجاد شد. یعنی هم به تولید و هم به اشتغالزایی بها دادیم. بنابراین وزارت نفت همیشه همگام و پیشقدم با سیاست‌های کلان نظام و نظرات مقام معظم رهبری بوده است.

در پروژه ساخت

۱۰ گروه کالا
قرارداد فعال
به ارزش تقریبی
هزار میلیارد ریال
منعقد شده است